

ביאורים

המהר"ל ממשיך לבסס את העובדה שהתורה מתאימה רק לישראל, ולא לאף אומה ולשון. הוא מביא ראיה מעניינת לכך. הראיה לקוחה מהמציאות. אנו יודעים ששתי הדתות המונותאיסטיות, הנצרות והאיסלאם, בנויות על תורת ישראל. שתי הדתות מאמינות במעמד הר סיני ובנתינת התורה. אך למרות זאת, שתי הדתות אינן רוצות לקיים את כל המצוות, אלא מצמצמות למספר מוגבל של מצוות. למרות שטענת הדתות היא שהם החליפו את עם ישראל, אין הם מתיימרות לקיים את כל המצוות שציוונו. המהר"ל מסביר שיש לכך הסבר עמוק. הגויים לא מסוגלים לקיים את כל המצוות. הטבע שלהם אינו בנוי לכך. רק הטבע של ישראל מותאם לתורה. לכן אף דת לא לקחה על עצמה את המימוש של כל המצוות אלא רק את השם של ישראל בלבד.

מציאות זו משתקפת במדרש חז"ל מפורסם על נתינת התורה. חז"ל מספרים שהקב"ה עבר על כל אומה ולשון ושאל אותם האם הם מוכנים לקבל את התורה, אך אף אומה לא הייתה חפצה בתורה. למשל, כשפנה הקב"ה לבני אדום ושאלם האם הם רוצים לקבל את התורה, שאלוהו: 'מה כתוב בה?'. אמר הקב"ה: 'לא תרצח!'. אמרו לו בני אדום שאינם מעוניינים, מכיוון שעל אביהם, עשו, נאמר 'על חרבך תחיה!'. רק כאשר הגיע הקב"ה לעם ישראל והציע להם את התורה הם אמרו: 'נעשה ונשמע!'.

מדרש זה מלמד אותנו על השוני שיש בין הקשר שיש בין אומות העולם לתורה לבין הקשר של ישראל לתורה. אומות העולם לא רצו לקבל את התורה, מכיוון שהיא לא מתאימה לטבע שלהם. לבני אדום יש נטייה טבעית לרצח ולדם, ולכן הם לא יכלו לקיים את התורה שאוסרת על הרציחה. לעומת זאת, עם ישראל מותאם כולו לתורה. אין אף מצוה שמנוגדת לאופיו, ולכן רק הוא היחיד שיכול לקבל את התורה ולקיימה, ללא כל תחושה שהוא חוסם או כובל ומצמצם משהו מתכונותיו ומטבעו.

לכן כדי שהתורה תופיע בעולם, חייבים שעם ישראל יישאר על המפה. כמו שהעולם אינו יכול להתקיים ללא התורה כך התורה לא יכולה להופיע בעולם ללא ישראל. זו סיבה מכרעת לקיומו הנצחי של עם ישראל ולכן שאין יכולת להחליפם באף עם אחר שייכנס לנעליו. הוא פשוט לא יהיה מסוגל לכך.

הרחבות

• ישראל והתורה

פי אין התורה חֲלָקָם כָּלֵל. הרב קוק הבחין בין ישראל לעמים, ביחס ליכולת שלהם לחיות באופן מלא את רצון ה': "הרבה בני אדם (גויים) ישנם, שמצד עצמות אופיים - אין העניין האלוהי נוגע להם כלל. ואם ימשכו לחוג זה (אם ינסו לחיות חיי אמונה) על פי ההרגל, או המסורת המושפעת מסיבות מסבכות - יפסידו לעצמם יותר ממה שיועילו. בולט הוא בייחוד דבר זה במה שנוגע לקבוצים חברתיים ידועים. אומה, שעל פי טהרת מציאותה, יהיה העניין האלוהי נוגע לה - כמעט שלא נראה; על כן, כל מה שישתחררו העמים יותר מהיחש הרוחני, האמוני והמטפיזי (מעל החומריות) בכלל - יותר נוח להם לפתח ולשכלל את חייהם. כי מעולף (נסתר) הוא הרבה ניצוץ האורה המלאה של האנושיות, וכל כך עבות הן מעטפותיו, עד שהן מחשיכות יותר ממה שהן מאירות.

הנקודה האחת של האנושיות, שהטבעיות של התביעה האלוהית נמצאה בה בעוצם רענותה ובהירותה, היא בישראל, "גוי גדול, אשר לו אלוהים קרובים אליו" [דברים ד, ז]. המדע והרגש האלוהי נוגעים אליו בכל מציאותו לכל חייו, לא יוכל רגע להסיח מהם את דעתו, ואי אפשר לו למצוא אושר בנקודה אחת מהחיים מִבְּלָעֲדוֹ, ורק הוא יוכל להביא את האנושיות כלה לידי מדרגה זו (לשמוח בחיים שמבטאים בשלמות את רצון ה') [מאמרי הראיה עמוד 11].

לעילוי נשמת מלכה בת הרב משה ישועה ע"ה

אָמְנָם אִם תֹּאמְרוּ, אֲפֹשֶׁר שִׁתְּהִיָּה הַתּוֹרָה לְאֻמָּה אַחֶרֶת? דָּבָר זֶה אֵל יַעֲלֶה עַל דַּעַת הָאָדָם. שֶׁהַנְּמֻצָאִים בְּכֻלָּל יֵשׁ לְכָל אֶחָד וְאֶחָד 'סֹדֵר מִיְחָד אֲשֶׁר הוּא סֹדְרוֹ מִיְחָד אֱלִינוּ, וְאֵינּוּ רְאוּי אוֹתוֹ סֹדֵר לְאַחֵר. כִּף סֹדֵר הַתּוֹרָה וְהַמְצוּוֹת, אִי אֲפֹשֶׁר רַק לְעַם יִשְׂרָאֵל, עַד שֶׁהַתּוֹרָה הִיא סֹדְרָם הַמִּיְחָד לָהֶם, וְיֵלֵא אֲפֹשֶׁר זֶה לְעַם אַחֵר. כְּאֲשֶׁר תִּרְאֶה בְּחוּשׁ, עִם 'שֶׁהֵם מוֹדִים בַּתּוֹרָה, עַד גְּבוּלָה לֹא בָּאוּ לְקַיֵּם אוֹתָהּ. וְכֵן זֶה מוֹכִיחַ כִּי אֵין הַתּוֹרָה חֲלָקָם כָּלֵל. וְכֵן זֶה בְּאֵרוֹ חֲכָמִים בְּאֻמוֹנָתָם בְּמִסְכַּת עֲבוּדָה זָרָה (ב. א), וּבְכַמְּהָ מְקוֹמוֹת, עַל הַכְּתוּב (דברים ג. א): ה' מְסִינִי בְּאֵ גוֹי, מִלְּמַד שֶׁהַחֲזִיר הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת הַתּוֹרָה עַל כָּל הָאֻמוֹת וְלֹא רָצוּ לְקַבְּלָהּ רַק יִשְׂרָאֵל. וְכִמוֹ שֶׁבְּאֵרְנוּ בְּחִבּוּר גְּבוּרוֹת ה' וּבְחִבּוּר הַתְּפָאֶרֶת, שְׂאִין מְוֹכָן לַתּוֹרָה הַזֹּאת רַק יִשְׂרָאֵל בְּלִבָּד. וְאֵין סִפְק בְּדָבָר הַזֶּה, כִּי כָּל מַעֲשֵׂי הַשֵּׁם יִתְבַּרְךְ אֲשֶׁר בְּרָא בְּעוֹלָמוֹ, אִי אֲפֹשֶׁר לֹמַר שִׁיְהִיָּה בְּהֵם חֲלוּף וְתִמְוֹרָה. וּמִכָּל שֶׁכֵּן כִּי נִתְיַנֵּת הַתּוֹרָה, שֶׁהוּא עַל הַכֵּל, אֵיךְ אֲפֹשֶׁר לֹמַר שִׁיְהִיָּה אֲפֹשֶׁר בְּזֶה חֲלוּף לְתַת לְעַם אַחֵר, דָּבָר זֶה לֹא יִתְנַן כָּלֵל.

וּמַעֲתָה הַתְּבָאֵר כִּי בְּחִירַת יִשְׂרָאֵל הוּא הַכְּרָחִי לְכִי סֹדֵר הַמְצִיאוֹת בְּשִׁבְלֵי הַתּוֹרָה, שְׂאִי אֲפֹשֶׁר לְעוֹלָם בְּלֹא תּוֹרָה, וְאִי אֲפֹשֶׁר שִׁתְּהִיָּה הַתּוֹרָה זוֹלַת לְיִשְׂרָאֵל. וּמִכֵּיוֵן שֶׁהוּא הַכְּרָחִי, וְכִי שִׁנְךָ לֹמַר שִׁיְהִיָּה הַסֵּרָה וּבִטּוֹל לְדָבָר שֶׁהוּא הַכְּרָחִי, שֶׁאֵם הִיא זֶה הַכְּרָחִי קֹדֵם יְצִיאָתוֹ לְפַעֲל, אֵיךְ אֲפֹשֶׁר לֹמַר אַחֵר שִׁיְצָא לְפַעֲל שִׁיְהִיָּה בְּטֵל? הִרִי כִי הַסֵּבָה אֲשֶׁר בְּחַר בְּיִשְׂרָאֵל לֹא נִשְׁתַּנָּה כָּלֵל.

ואם תשאל, אמנם התורה הכרחית בעולם, אבל אפשר שתלקח מישראל ותינתן לאומה אחרת? דבר זה לא יעלה על הדעת, כי לכל נברא יש תפקיד מיוחד אשר מותאם לו, ואין הוא ראוי לנברא אחר. כך גם ביחס לתורה ולמצוות, שמותאמים ומיוחדים רק לעם ישראל, ולכן בלתי אפשרי שימסרו לעם אחר. דבר זה נראה בחוש, שהרי הדתות האחרות מודות במציאותה של התורה שנתנה לעם ישראל, ובכל זאת אין הן מקיימות אותה. מזה מוכח, שהתורה אינה מותאמת להם. עניין זה בארו חכמים באמירתם האמיתית, המובאת במסכת עבודה זרה ובעוד מקומות, על הפסוק: ה' מסיני בא וזרח משעיר למו. מלמד שחזר הקב"ה אחר האומות שיקבלו את התורה ולא רצו לקבלה, מלבד עם ישראל. בארנו בגבורות ה' ובתפארת ישראל, שאין לאומות את ההכנה הרוחנית כדי שיוכלו לקבל תורה, רק לישראל יש את ההכנה הרוחנית הנדרשת לכך. בדבר זה אין ספק, שכל מעשי הקב"ה שברא בעולם, אי אפשר להחליפם או לשנותם. ובדאי לנתינת התורה, שהיא עיקר הבריאה וכל הבריאה תלויה בה, איך אפשר לומר שתהיה החלפה בנתינתה ושתינתן לעם אחר. דבר זה לא יתכן כלל.

לאור דברינו התבאר, כי בחירת ישראל הכרחית למציאות העולם, מפני נחיצותה של תורה בעולם, שכן אין קיום לעולם ללא תורה, ואין קיום לתורה בעולם ללא עם ישראל. ומכיוון שדבר זה הכרחי בעולם, איך ניתן לומר שיהיה שינוי או ביטול לדבר הכרחי! ואם היה הכרח לנתינת התורה ולמצוות ישראל קודם שנברא העולם, איך אפשר לומר שיתבטלו לאחר שנברא העולם, הרי סיבת הכרחיותם לעולם לא נשתנתה כלל.

התורה מתאימה רק לישראל, ולכן לא יכולה להינתן לאומה אחרת

בחירת ישראל משום שהתורה מוכרחת להיות בעולם, ומתאימה רק לישראל